

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1935.

Första kammaren.

Nr 33.

Lördagen den 18 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Upplästes en till kammaren inkommen ansökning, som jämte därvid fogat läkarintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare.

Med hänvisning till bifogade läkarintyg anhålles om ledighet från riksdagsarbetet under tiden 15 maj—25 maj.

Friggeråker, Falköping den 15 maj 1935.

Joh. Johansson.

Att riksdagsman *J. O. H. Johansson*, Friggeråker, som lider av ryggskott (Lumbago) under tiden 15 maj—25 maj är oförmögen deltaga i riksdagsarbetet, intygas.

Falköping den 15 maj 1935.

O. Nyblom,
legitimerad läkare.

Den begärda ledigheten beviljades.

Företogs val av tjugufyra valmän för anställande av föreskrivna val av dels fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, dels ock suppleanter för riksdagens fullmäktige i nämnda bank och kontor; och befunnos efter valföretagningens slut hava blivit till valmän utsedda:

herr Anderson, Erik,	med 70 röster,
» Bodin, Gunnar,	» 70 » ,
» Borell	» 70 » ,
» Bärg, Anders,	» 70 » ,
» Eriksson, Carl,	» 70 » ,
» Ernfors	» 70 » ,
» Frändén	» 70 » ,
» Hamrin	» 70 » ,
» Hansén	» 70 » ,
» Hansson, Sigfrid,	» 70 » ,
» Johansson, Johan,	» 70 » ,
» Johansson, Johan Bernhard,	» 70 » ,
» Kvarnzelius	» 70 » ,
» Lindgren	» 70 » ,
» Lindström	» 70 » ,
» Nilsson, Johan, i Kristianstad	» 70 » ,
» Olsson, Oscar,	» 70 » ,
» Sandén	» 70 » ,
» Svensson, Carl,	» 70 » ,
» Svensson, Martin,	» 70 » ,

herr Tjällgren	med 70 röster,
» Wahlmark	» 70 » ,
» Walles	» 70 » ,
» Åkerberg	» 70 » .

Anställdes val av tio suppleanter för kammarens valmän för anställande av föreskrivna val av dels fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, dels ock suppleanter för riksdagens fullmäktige i nämnda bank och kontor; och befunnos efter valförrättningens slut hava blivit till suppleanter för kammarens ifrågavarande valmän utsedda:

herr Ström, Torsten,	med 42 röster,
» Bengtsson	» 42 » ,
» Ehrnberg	» 42 » ,
» Tamm, Gustaf,	» 42 » ,
» Larson, Edward,	» 42 » ,
» Löfvander	» 42 » ,
friherre Lagerfelt	» 42 » ,
herr Branting	» 42 » .
» Granath	» 42 » ,
» Sjödahl	» 42 » ,

sedan ordningen dem emellan blivit genom lottning bestämd.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran bevillningsutskottets betänkande nr 51.

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets betänkande nr 42, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 225 med förslag till vissa ändringar i gällande tulltaxa m. m. ävensom i ämnet väckta motioner, bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Om lagstiftning ang. hemberedning av vin och maltdrycker.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 43, i anledning av väckta motioner angående lagstiftning rörande hemberedning av vin och maltdrycker.

I två likalydande, till bevillningsutskottet hänvisade motioner, nr 248 i första kammaren av herr *John Björck* och nr 311 i andra kammaren av herr *Ljunggren*, hade hemställts, att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:tt anhålla om utredning rörande arten och utbredningen av förekommande hemberedning av vin och maltdrycker samt om framläggande av det förslag till lagstiftning för stävjande av härvid förefintliga missförhållanden, vartill utredningen kunde föranleda.

Utskottet hade i det nu föredragna betänkandet på anförda skäl hemställt, att de likalydande motionerna I: 248 av herr *John Björck* och II: 311 av herr *Ljunggren*, angående lagstiftning rörande hemberedning av vin och maltdrycker, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade anmälts av herrar *Larsson* i Örbyhus och *Ljunggren*, vilka dock ej antytt sin mening.

Herr **Larsson, Johan**: Herr talman! Jag har till utskottsbetänkandet fogat en blank reservation och ber i anledning härav få yttra några ord.

Om lagstiftning ang. hemberedning av vin och maldrycker. (Forts.)

Jag anser denna fråga vara ett problem, som kan få allvarliga konsekvenser, varför den i tid bör beaktas av statsmakterna. Det är nog, som ordspråket säger, bättre att stämma i bäcken än i ån. Genom en kraftig reklam och propaganda suggereras allmänheten att i stor utsträckning skaffa sig recept och extrakter för tillverkning av vin och öl i hemmen. Många få på detta sätt lätt tillgång till alkoholhaltiga drycker. Härigenom kommer säkerligen att skapas alkoholvanor, som medföra skadeverkningar ur nykterhetssynpunkt. Det torde vara den intensiva reklamen, som är själva orsaken till att hemberedningen tagit så stora dimensioner.

Utskottet har i sitt utlåtande uttalat, att spørgsmålet är förtjänt av beaktande, och hänvisar till den av nykterhetsnämndernas centralkommitté igångsatta utredningen angående beredning av vin och maldrycker. Detta utskottets uttalande må tacksamt noteras, men då spørgsmålet är rätt allvarligt, hade det varit bättre med en statlig utredning omedelbart.

Det är nu att hoppas, att den åberopade utredningen må bliva slutförd snart och föranleda de åtgärder, motionen åsyftar.

Herr Björck, John: Jag ber att få uttala ett tack till bevillningsutskottet för den uppmärksamhet, som det ägnat motionen i fråga. Utskottet omnämner bland annat den utredning om hemberedningen av vin och maldrycker, som nykterhetsnämndernas centralkommitté igångsatt, och menar, att man bör avvakta resultatet av denna utredning. Jag är ense med utskottet härom. Jag ber emellertid att få understryka, att det icke är den legitima hemberedningen av fruktvin och liknande drycker, som vi vänt oss emot, utan det är geschäftet med en hel del preparat, som har tagit en omfattning, som kan ge anledning till betänkligheter. Det är alla skäl, att myndigheterna se upp med detta, ty vi kunna eljest råka få tillbaka en ny form av den gamla husbehovsbränningen, och det är väl ingen, som önskar en sådan utveckling.

Jag har emellertid, som frågan nu ligger till, herr talman, intet yrkande.

Häri instämde herr Bergman.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande betänkande hemställt.

Föredrogos ånyo bevillningsutskottets betänkanden:

nr 44, i anledning av väckta motioner om inskränkning i rätten att använda rabarber vid vintillverkning;

nr 45, i anledning av väckt motion angående vissa ändringar i arvsbeskattningen; och

nr 46, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med tillägg till gällande bestämmelser rörande införsel av spritdrycker och vin till svenskt territorialvatten.

Vad utskottet i dessa betänkanden hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo första lagutskottets utlåtanden:

nr 45, i anledning av väckt motion om upphävande av 14 kap. 26 och 27 §§ strafflagen;

nr 46, i anledning av väckt motion om upphävande av lagen om vissa tvångsmedel i brottmål;

nr 47, i anledning av väckt motion om upphävande av gällande vapenkungörelse;

nr 48, i anledning av väckt motion om upphävande av lagen om förbud mot vissa sammanslutningar; samt

nr 49, i anledning av väckt motion om förbud mot vissa exekutiva auktioner och utmätningar.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Om upphävande av kommunallagarnas föreskrifter ang. kvalificerad majoritet.

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets utlåtande nr 16, i anledning av väckt motion angående upphävande av kommunallagarnas föreskrifter om två tredjedels majoritet såsom förutsättning för beslut i vissa frågor.

I en inom andra kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 252, hade herr *Henrikson* m. fl. hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om förslag till nästa års riksdag om sådan ändring av kommunallagarna, att bestämmelserna om två tredjedels majoritet för beslut i vissa frågor borttoges.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet på åberopade grunder hemställt, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Reservation hade avgivits av herrar *Hallén, Oscar Gottfrid Karlsson, Sandegård, Källman, O. Fredrik Ström, Fast, Vougt, Wiklund* och *Svensson* i Landskrona, som anfört:

»Föreliggande motion har av utskottet behandlats i samband med propositionen nr 184 med förslag till lag om kommunalstyrelse i Stockholm. Vi hava vid behandlingen av detta ärende biträtt Kungl. Maj:ts förslag till avfattning av bestämmelsen i 26 § 2 mom. rörande kvalificerad majoritet vid beslut i vissa fall. Då emellertid utskottet med bifall till i ämnet väckta motioner avstyrkt propositionen i denna del, hava vi med hänvisning till den ståndpunkt, som år 1930 intogs av de socialdemokratiska utskottsledamöterna, avstått från att ställa något yrkande i anledning av motionen II: 252.»

Herr **Källman**: De socialdemokratiska ledamöterna av utskottet ha anfört reservation, men göra för närvarande intet yrkande. Vi vilja emellertid ge till känna, att vi alltjämt vidhålla vår uppfattning, att då det är fråga om att bevilja anslag, vartill medel skola anskaffas genom upplåning, och särskilt då det gäller att tillgodose ändamål, som genom lagstiftningen ålagts kommunerna, man bör ändra bestämmelserna därhän, att det endast kräves enkel majoritet.

I frågans nuvarande läge, och då detta yrkande icke röner någon förståelse från de borgerligas sida, skall jag ej framställa något sådant, utan anser, att saken för närvarande kan få bero.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, bifölls vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt.

Ang. kvalificerade kommunala revisorer.

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets utlåtande nr 17, i anledning av väckt motion angående kvalificerade kommunala revisorer.

I en inom första kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 64, av herr *Mellén*, hade hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte verkställa skyndsamt utredning angående införande i kommunallagarna av bestämmelser angående viss

Ang. kvalificerade kommunala revisorer. (Forts.)

kvalifikation för en eller flera av de för revision av kommunernas räkenskaper utsedda personerna.

Utskottet hade i det nu förevarande utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Herr **Mellén**: Herr talman! Jag har intet yrkande. Jag har emellertid i min motion hemställt om skrivelse till Kungl. Maj:t angående skyndsamt utredning rörande införande i kommunallagarna av bestämmelser angående viss kvalifikation för en eller flera av de för revision av kommunernas räkenskaper utsedda personerna. Detta har jag gjort av den anledningen, att, som var och en vet, det nästan dagligen förekommer förskingringar av allmänna medel. I min domsaga förekommer det särskilt en kommun, som oupphörligt har varit utsatt för dessa olyckor, i det under sista åren knappast någon enda, som haft att förvalta någon av kommunens kassor, undgått åtal för förskingring. Det är således egentligen ett nödrop från min sida för att fästa uppmärksamheten på hur ytterst viktigt det är, att något åtgöres, för att icke vilka personer som helst utses att revidera allmänna kassor. Det har förekommit, att därtill och till kassörer utsetts personer, som ej haft den minsta aning om bokföring och aldrig själva haft någon kassa om hand, som saknat all vana att handhava medel och som — d. v. s. revisorerna — icke heller brytt sig om att titta på den s. k. bokföringen, utan i saknad av ansvarskänsla litat på att kassören vore en trovärdig och pålitlig man. Det är för att undvika, att i och för sig hederliga och aktningvärda personer genom omständigheternas makt och genom att de påläggas uppdrag, som de icke förstå och icke ha något begrepp om, göras till brottslingar och draga olycka icke bara över sig själva utan även över sina familjer och få sin framtid förstörd, det är för den skull jag velat fästa uppmärksamheten på saken. En revision kan icke förebygga förskingring, men ordentligt gjord kan en revision åtminstone förhindra att förskingring pågår år efter år.

Denna gång liksom tidigare, då denna mycket viktiga fråga varit före, har konstitutionsutskottet avstyrkt motionen av den anledningen, att ett bifall skulle bereda så mycket svårigheter i tillämpningen. Ja, men svårigheterna äro ju till för att övervinnas. Utskottet säger också, att det är bäst, om denna fråga löses på frivillighetens väg. Ja, men det kan dröja länge, och under tiden hinna många människor störtas i olycka.

Jag vill bara ha sagt dessa ord, herr talman, för att visa, att min motion icke saknar fog utan har en högst betydelsefull innebörd.

Herr **Källman**: Om det hade varit möjligt att finna någon framkomlig väg, så skulle herr Mellén icke ha stått ensam i denna fråga, men det finns ju ingen möjlighet att genom *lagstiftning* framskapa kunniga kommunalrevisorer. Behovet av sådana är emellertid mycket stort. Man erfar från olika håll i landet, att revisorerna varit inkompetenta. Det är naturligtvis mycket viktigt, att de äro räkenskapskunniga, men också viktigt att de känna till svensk kommunallagstiftning. Om de icke göra det, ha de mycket svårt att utöva sitt revisionsuppdrag på ett tillfredsställande sätt.

Nu finns det emellertid icke någon möjlighet att på lagstiftningens väg åstadkomma bättre förhållanden på detta område, och därför får man lita till den upplysningsverksamhet, som pågår mycket intensivt ute i kommunerna, där man arbetar i studiecirklar och är med på föreläsningar o. s. v. Det är

Ang. kvalificerade kommunala revisorer. (Forts.)
 på den vägen man måste gå fram så småningom. Något annat sätt finnes icke.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, bifölls vad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt.

Om skärpning av det kommunala utskylds-strecket såsom rösträttsvillkor.

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets utlåtande nr 18, i anledning av väckta motioner om skärpning av det kommunala utskylds-strecket såsom rösträttsvillkor.

Konstitutionsutskottet hade till behandling i ett sammanhang förehaft de inom riksdagen väckta, likalydande motionerna nr 225 i första kammaren av herr *Martin Svensson* m. fl., och nr 398 i andra kammaren av herr *Persson* i Falla m. fl., vari hemställts, att riksdagen för sin del måtte besluta,

1) att § 11 mom. d) av lagen om kommunalstyrelse på landet av den 6 juni 1930 skulle erhålla följande ändrade lydelse:

 Sådan rättighet må dock ej utövas av den, som:

d) i avseende å honom påförda utskylder till kommunen, vilka förfallit till betalning under de fyra sistförflutna kalenderåren, häftar för utskylder för flera än ett av dessa år; eller

2) att motsvarande ändringar skulle vidtagas dels i § 11 mom. d) av lag om kommunalstyrelse i stad av den 6 juni 1930, dels ock i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm § 7 mom. d).

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att förevarande motioner icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Reservationer hade avgivits av, utom annan,

1) herr *Reuterskiöld*, som beträffande motiveringen anförde:

»Ense med utskottet om avstyrkande av det *föreliggande* förslaget till lösning av frågan om införande av skattebetalningsstreck utan att därigenom utsluta dem, som oförvållat kommit att häfta för utskylder, är jag dock i princip ense med motionärerna om önskvärdheten av ett dylikt skattebetalningsstreck, men jag anser att, då i den nya kommunala vägdistriktslagen detta streck byggts på 3 års skattebetalning, icke på 3 års av 4, samma regel bör införas i de allmänna kommunallagarna dock med tillägg, att efterskänkande helt eller delvis av oguldna utskylder jämlikt kommunalstyrelselagen för landet § 23 mom. 2 g och § 24 — och däremot svarande stadganden i övriga kommunallagar — skall medföra återställelse av utövningsrätten.»

2) herrar *Björkman*, *Stendahl*, *Rahmn*, *Ewald Lindmark*, *Ossbahr* och *Lundell*, vilka yrkat bifall till de av herr *Martin Svensson* m. fl. och av herr *Persson* i Falla m. fl. väckta motionerna.

Herr **Hagström**: Herr talman! Jag kom ej att deltaga i utskottets slutbehandling av föreliggande fråga, men om jag hade varit med, skulle jag ha anslutit mig till reservanterna, herrar *Björkman* m. fl. Jag ber därför att få göra några korta reflexioner i anslutning till denna reservation och till den i ämnet väckta motionen.

Det finns dess bättre ännu kvar en stor kategori människor, som hyser den

Om skärpning av det kommunala utskylsstreetet såsom rösträttsvillkor.

(Forts.)

gamla hederliga åsikten, att den, som vill ha rösträtt eller som vill vara med om att besluta angående utgifter och skatter för andra, bör också själv betala sina skatter. Nu vill jag ej på något sätt påstå eller draga i tvivelsmål, att ej de, som ha en motsatt uppfattning, också kunna ha en hederlig åsikt, men jag kan ej hjälpa, att jag tycker, att den förstnämnda åsikten är alldeles särskilt hederlig, sund och riktig. Och jag kan ej inse, att den skulle vara på något sätt förläggad eller föråldrad, såsom många tyckas tro. Om det gäller t. ex. att besluta om utgifter för kommunen, så förefaller det väl ändå, som om man skulle kunna påräkna större ansvarskänsla hos den, som själv bidrager till samma utgifter genom att betala skatt än hos den, som ingenting betalar. Och även om det gäller att utöva rösträtt, kan man väl knappast vänta att finna samma ansvarskänsla hos den, som vill undandraga sig sina skyldigheter mot kommunen. Ätminstone borde en ärlig vilja att fullgöra de skyldigheter, som skattebetalning innebär, visas, innan rösträtt skulle medgivas. Och i regel kan väl knappast den goda viljan anses ha ådagalagts av den, som häftar för oguldna skatter för mer än ett av de sista fyra åren. I vida kretsar brister det nog åtskilligt även beträffande den goda viljan. Många sätta nästan en ära i att kunna undandraga sig sina skyldigheter mot samhället. Jag har för min del mycket svårt att förstå, varför samhället kan finna det lämpligt att utrusta sådana personer med rösträtt.

Nu hör man ju ofta den invändningen göras, att sjukdom eller arbetslöshet kan ha varit orsaken till den uteblivna skattebetalningen och att det då skulle vara orättvist att förvägra vederbörande rösträtt. Detta kan ju vara riktigt beträffande enstaka år. Men den orsaken kan knappast godkännas år efter år för samma person. Om arbetslöshet eller sjukdom förelegat ena året, så tages ju hänsyn därtill vid kommande års taxering, så att skatten då blir anpassad efter dessa omständigheter. I regel bör således ej den, som drabbats av sjukdom eller arbetslöshet, komma att beröva sin rösträtt genom den skärpning av skattebetalningskravet, som ett bifall till motionen skulle innebära.

Jag har själv i egenskap av kommunalnämndsordförande haft ganska mycket med debitering och uppbörd av skatter att göra, och jag har därvid gjort den erfarenheten, att personer, som år efter år häfta för oguldna utskylder, oftast äro sådana, som ofta flytta från den ena arbetsplatsen eller arbetsgivaren till den andra och som därför äro svåra att träffa med några skatteindrivningsåtgärder. Men i sådana fall kan man väl knappast med något fog tala om bristande förmåga. Då måste det väl ändå till stor del vara fråga om slarv och bristande vilja. Det torde kunna sättas i fråga, om ej samhället rent av måste anses uppmuntra till sådant slarv, om samhället envisas att låta sådana personer behålla sina rättigheter, fastän de ej vilja fullgöra sina skyldigheter. Om det ej medför någon olägenhet eller påföljd, så är det ju förklarligt, om en del personer försöka därpå, att det då anses vara en särskilt trevliga och angenäma skattebetalningen. Såsom skäl har man ju alltid några verkliga eller förmenta orättvisor i samhällsordningen att förebära.

Emellertid har jag fått den uppfattningen, att om det blott finnes god vilja, så finnes det i de flesta fall också förmåga, även beträffande skattebetalningen. Om det t. ex. gäller att genom skattebetalning rädda inköpsrätten på motboken, har det visat sig, att förmågan kan förefinnas i otroligt hög grad. Men det beror kanske därpå, att det då anses vara en särskilt värdefull rättighet, som står på spel. I vissa fall förhåller det sig måhända också så, att vederbörande själva ej sätta så stort värde på rösträtten, att de för denna vilja göra några särskilda ansträngningar eller uppoffringar. Men det kan ju vara andra, som ha större intresse av att utrusta dem med rösträtt.

Om skärpning av det kommunala utskyldsstrecket såsom rösträttsvillkor.
(Forts.)

Som i motionen jämväl framhållits, ge de nuvarande rösträttsbestämmelserna närmast stöd åt den uppfattningen, att det är regel, att rösträtt får utövas, oavsett om skatten betalats eller ej. Föreskriften, att skatten blott behöver vara betald för ett av de senaste tre åren, framstår närmast såsom ett undantag från denna regel. I stället borde väl dock kravet på betald skatt vara regel och ej undantag.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till den av herr Björkman m. fl. avgivna reservationen.

Herr Karlsson, Oscar Gottfrid: Herr talman! Jag skall helt kort be att få hemställa om bifall till utskottets förslag. Det torde inte vara anledning att på denna punkt ta upp någon längre debatt med reservanterna, eftersom vi väl i nästa ärende, konstitutionsutskottets utlåtande nr 19 angående kommunalstyrelse i Stockholm, komma att få debattera liknande spörsmål.

Frågan om skattestreck för rösträtt och valbarhet har ju åtskilliga gånger varit under behandling i riksdagen, och det har visat sig, att det är nära nog ogörligt att skilja ut dem, som oförskyllt råkat i sådan belägenhet, att de inte kunna fullgöra sin skyldighet mot samhället i skattehänseende. Så länge vi tyvärr ha det så ordnat, att många av samhällets medborgare riskera att bli utan utkomstmöjlighet, så länge, herr talman, finner jag det orimligt att införa ett sådant streck, som här ifrågasättes.

Jag hemställer, som sagt, herr talman, om bifall till utskottets förslag.

Herr Björkman: Herr talman! Jag skall tillmötesgå den siste ärade talarrens önskan, att vi icke alltför länge skola diskutera denna förut så ofta omdebatterade fråga. Jag skulle bara vilja lägga några ord till vad den förste ärade talaren hade att säga.

Ja, nyss sades det, att vi många gånger ha debatterat frågan och att spörsmålet lämnats olöst. Och 1921 och flera andra gånger har det sagts, att man icke föreslagit någon *principiellt* riktig lösning av frågan. Kanske icke heller nu är någon principiellt riktig lösning föreslagen. Men det är beroende på att man vill försöka tillmötesgå kravet på att de, som oförskyllt icke kunna betala sina skatter, ej skola drabbas av den hårdhet, som kunde sägas ligga i en efter fullt principiella linjer föreslagen lösning. Hårdheten ha vi försökt undgå genom det ena året, som vederbörande så att säga får respit för. Dessutom tänker man, att de, som under ett eller annat år icke kunna betala sina utskylder, icke skulle bli påförda skatt och således bilda ett undantag från den, som det säges, hårda regeln.

Jag skulle emellertid i avseende på hela spörsmålet vilja säga, att jag vill tillägga det en rent demokratisk karaktär. Såsom det nu är, möta en hel del beslut av de kommunala myndigheterna kritik från deras sida, som titt och ofta säga: »Dessa skatter, som vederbörande kommunala myndigheter fastställa, påläggas oss av personer, som äro valda av dem, vilka icke betala skatt.» Det vore därför en vinst, om man komme undan sådana invändningar. Det bleve en ökad prestige för de skatter, som skola erläggas, och en garanti för att de skattemedförande beslut, som fattas, verkligen få sin fulla auktoritet.

Här har ju också blivit en förändrad meningsriktning i riksdagen. Jag tänker på en fråga av liknande natur i samband med väglagen, och jag tänker på den fråga, som i dag ligger före, nämligen frågan om skattebetalning till villkor för valbarhet. Det är således icke så, att vi stå på precis samma ståndpunkt nu, som vi gjorde, när 1918 års s. k. kompromiss beslutades. Och när utskottet säger, att inga nya skäl tillkommit, vill jag invända, att det finnes

Om skärpning av det kommunala utskyldsstrecket såsom rösträttsvillkor.

(Forts.)

ett nytt skäl, som kommit till under de femton år, som gått, nämligen, det skälet, som anföres av motionärerna, att kommunernas finansiella verksamhetsområde på de senare åren väsentligt vidgats. Och denna utvidgning sker mer och mer år efter år. Därför finner jag för min del, att det krav, som nu framställs här, också ökat i styrka år efter år.

Herr talman! Med dessa ord ber jag att få yrka bifall till den av mig m. fl. avgivna reservationen.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen jämlikt där- under förekomma yrkanden gjorde propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt samt vidare på bifall till de i ämnet väckta motionerna; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets utlåtande nr 19, angående Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om kommunalstyrelse i Stockholm ävensom i anledning av propositionen väckta motioner.

Lagförslag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m.

Till konstitutionsutskottets handläggning hade båda kamrarna den 12 mars 1935 hänvisat en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition, nr 184, däri Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag om kommunalstyrelse i Stockholm.

I samband med propositionen hade utskottet till behandling förehaft följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

inom första kammaren:

nr 314, av herr *Bagge* m. fl.; samt

inom andra kammaren:

nr 514 av herr *Nyblom*;

nr 523 av herr *Carleson* m. fl.;

nr 550 av herr *Lindman* m. fl.; och

nr 566 av herr *Ossbahr*.

I de likalydande motionerna I: 314 och II: 550 hade hemställts, att riksdagen ville i förslaget till lag om kommunalstyrelse i Stockholm vidtaga vissa närmare angivna ändringar i fråga om stadgandena rörande kvalificerad majoritet vid visst skattetryck, i fråga om val av kommunala revisorer, i fråga om fullgjord skattebetalning såsom villkor för valbarhet och i fråga om obehörighet för den att vara ledamot av nämnd eller styrelse, som innehade avlönad anställning inom nämndens eller styrelsens arbetsområde.

I motionen II: 514 hade föreslagits, att riksdagen skulle för sin del besluta, att i 11 § i den föreslagna lagen fullgjord skattebetalning skulle införas såsom ytterligare behörighetsvillkor för stadsfullmäktige samt att 44 § i lagen skulle så avfattas, att därav klart framginge, att de för stadsfullmäktige gällande behörighetsvillkoren även skulle gälla för valda ledamöter av stadskollegiet och alla stadens nämnder oavsett om de i sagda lag i övrigt omförmäldes eller icke.

I motionen II: 523 hade yrkats, att riksdagen vid behandling av det i propositionen framlagda lagförslaget måtte dels besluta att bland behörighetsvillkoren i 11 § införa ett stadgande av innebörd, att den ej kunde vara stadsfullmäktig, som häftade för honom påförda utskylder till staden, vilka förfallit till betalning under något av de tre sistförflutna kalenderåren, dels i skrivelse

Lagförslag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)
till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till nästkommande års riksdag avseende motsvarande ändringar i andra kommunalförfattningar.

Slutligen hade i motionen II: 566 hemställts, att riksdagen måtte besluta sådan ändring av det i propositionen framlagda lagförslaget, att den i gällande förordning om kommunalstyrelse i Stockholm stadgade allmänna underställningsplikten bibehölles, att 28 § 1 mom. i lagförslaget erhöles den av den sakkunnige föreslagna lydelsen samt att ny paragrafering verkställdes under varje kapitel på sätt som av den sakkunnige föreslagits.

Utskottet hade i det nu förevarande utlåtandet på återopade grunder hemställt,

1) att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:t förevarande proposition icke kunnat i oförändrat skick antagas, måtte i anledning av propositionen samt motionerna I: 314 och II: 514, 523 och 550 för sin del antaga i utlåtandet införda förslag till

a) lag om kommunalstyrelse i Stockholm;

b) lag om ändrad lydelse av 3 § lagen om folkskoleväsendet i Stockholm den 15 maj 1903 (nr 58);

2) att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om särskild utredning av frågan om stadsfullmäktigevalens i Stockholm förläggande till september månad samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen gäve anledning;

3) att riksdagen ville med anledning av motionerna II: 514 och 523 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t i anslutning till riksdagens i skrivelser åren 1930 (nr 330) och 1934 (nr 292) gjorda uttalanden efter verkställd allsidig utredning av frågan om fullgjord skattebetalning såsom villkor för valbarhet och behörighet till kommunala förtroendeuppdrag måtte för 1936 års riksdag framlägga förslag till lagbestämmelser i ämnet;

4) att de i ämnet väckta motionerna, i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet förut hemställt, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Angående sättet för utlåtandets föredragning yttrade

Herr **Reuterskiöld**: Herr talman! I avseende å föredragningen av konstitutionsutskottets utlåtande nr 19 hemställes,

att detsamma må företagas till avgörande punktvis och punkten 1 på det sätt, att de av utskottet framställda lagförslagen föredragas vart för sig, det första paragrafvis och, där så erfordras, momentvis, med slutstadganden, ingress och rubrik sist, varefter och sedan båda lagförslagen blivit genomgångna, utskottets hemställda föredrages;

att vid behandlingen av den paragraf, varom först uppstår överläggning, denna må omfatta utlåtandet i dess helhet, samt

att lagtext ej må behöva uppläsas i vidare mån, än sådant av någon kammarens ledamot begäres.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall.

Punkten 1.

Utskottets förslag till lag om kommunalstyrelse i Stockholm.

1 §.

Denna paragraf lydde:

Stockholms stad utgör en kommun. Om kommunalförbund är särskilt stadgat.

Lagförslag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)

Råder osäkerhet beträffande gränsen för kommunens område, förordnar Konungen angående gränsens rätta sträckning. Om ändring i kommunal indelning är särskilt stadgat.

Herr Källman: Herr talman! Jag föreställer mig, att kammaren med hänsyn till det märkliga tillägg, som konstitutionsutskottet gjort till Kungl. Maj:ts förslag, skall vara intresserad av att höra de synpunkter, som reservationerna anlägga på denna fråga.

Genom utskottets förevarande förslag får Stockholms stad en lag, som motsvarar behovet av reda och överskådlighet och står i samklang med den utveckling, som förekommit i stadens kommunala liv. Men i lagstiftningen har på grund av några enskilda motioner inlagts något, som är ägnat att väcka både uppseende och stor förvåning. Det gäller ingenting mindre än att sätta ur kraft en av de bärande principerna sedan uråldriga tider, nämligen samma villkor för rösträtt, valbarhet och behörighet.

Den 17 december 1918 föll klubban i riksdagens kamrar för ett beslut, som innebar människovärdets erkännande i fråga om bestämmanderätt i kommunala angelägenheter. Den, som varit med sedan tiden före sekelskiftet och arbetat för egendomsverkens avskaffande i kommunala angelägenheter, känner sig beklämd, då konstitutionsutskottet nu vill taga ett stort steg för återgång till en viss del av äldre förhållanden beträffande valbarhet och behörighet för kommunala uppdrag. Och detta utan att några som helst sakliga skäl därför anförts eller kunnat anföras. Anledningen?, frågar jag. Det nuvarande folkpartiets ändrade ståndpunkt. Dåvarande ledaren för det frisinna partiet 1930, herr C. G. Ekman, var en särdeles borgerligt betonad man och fruktade arbetarna. Han uttalade då i andra kammaren sin anslutning till kravet på utredning om skärpta villkor för att kunna väljas eller innehåva kommunala uppdrag. Men han skulle säkert inte ha varit med om att, på sätt som nu skall ske, genomföra en sådan ordning. Ty han uttalade i andra kammaren den 28 maj samma år, att om man skulle komma till det resultat vid en utredning, att det kan uppvisas, att i stor omfattning personer, som kunnat betala sina utskylder men icke velat betala dem eller icke gjort det i den utsträckning, som här förutsattes, och det oaktat kunnat utöva inflytande beträffande andras, de redliga inbetalarnas kommunalutskylder, en ändring borde ske. Han förutsatte såsom självfallet, att en sådan utredning kom till stånd. Visade den, att det antagna missförhållandet tidigare och alltjämt existerade, måste något göras. Men han förutsatte uttryckligen, att utredningen komme att fullständigt omfatta jämväl den saken.

Vilken utredning ligger till grund för konstitutionsutskottets nu framlagda förslag i berörda avseende? Ingen! Konstitutionsutskottet avtrycker för tredje gången i utlåtande nr 19 sid. 4, »att det borde anses såsom en rimlig fordran, att de, som erhöle kommunala förtroendeuppdrag och åt vilka sålunda överlättes att disponera över kommunens och skattebetalarnas medel» o. s. v. »hade det samhällsintresse och det ekonomiska oberoende, att de för egen del både ville och kunde fullgöra de åligganden till kommunen, som de ålade och utkrävde av andra».

Detta kan icke anses vara vidare djuptänkt, vilket framgår av en enkel analys. Att de »både ville»? Numera är det vanligt, att de, som kunna betala sin skatt, också göra det. Samhällsintresset i detta avseende har vidgats ofantligt, vilket erfarenheten visat. Men om den ene eller andre inte vill, så tvingas han genom indrivning eller införsel i lön. Införselinstitutet infördes som bekant 1918 i samband med rösträttsreformen.

Den andra förutsättningen, eller att vederbörande skall ha det ekonomiska

Lagförslag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)
 oberoende, att de »kunde» betala utskylder, verkar övervägande humoristiskt. Utan påförda skatter och utan ett öres inkomst eller förmögenhet är man nämligen och blir jämväl enligt konstitutionsutskottets mening valbar och behörig att innehava alla slags kommunala uppdrag. Men vilket ekonomiskt oberoende finnes hos sådana? Om däremot någon — han behöver visst inte sakna tillgångar — tillfälligt på grund av sjukdom eller förlorad inkomst resterar med en enda skattepost för något av de tre senaste kalenderåren, blir han skyldig avgå från sina kommunala uppdrag den 1 januari året efter.

Det är alltså en halsbrytande inkonsekvens, som skall ligga till grund för samhällsintresse och ekonomiskt oberoende enligt konstitutionsutskottets majoritet. Jag vill hoppas, att kammaren observerar detta. Föreligger det verkligen något behov av det tillägg till 11 § i lagen om kommunalstyrelse i Stockholm och det skrivelseförslag i samma syfte, som framlägges beträffande rikets övriga kommuner? Regeras våra kommuner av skattesolkare, och har — för att tala med C. G. Ekman 1930 — något på detta område förekommit, som upprört människorna? Säkert inte. Utskottet vet i varje fall intet därom. Konstitutionsutskottet »anser», att den, som häftar för de tre senaste årens utskylder, »borde» vara utesluten från valbarhet och därmed behörighet. Är det rimligt att lagstifta i en viktig fråga, därför att man »anser»? Brukar inte den svenska riksdagen grunda en lagstiftning på vad den *vet*? Och här vet man ingenting. Logiskt betyder detta avslag. Eller kanske konstitutionsutskottets ordförande kan framkonstruera någon rättsgrund till förmån för en lagstiftning i blindo?

Jag har, efter det konstitutionsutskottet justerat sitt nu förevarande utlåtande, kommit att tänka på att det kunde ha intresse att erfara verkningarna av det föreslagna skärpta skattestrecket för valbarhet och behörighet, och därför begärt uppgifter från två kommuner, vilka båda lidit svårt av arbetslöshet de tre senaste åren. I Österåkers socken i Stockholms län med 3,045 invånare skulle den 1 januari 1935 fått avgå ur fullmäktige en högerman, en från socialistiska partiet och en kommunist. Summa tre av tjugufem. Ur fattigvårdsstyrelsen och folkskolestyrelsen skulle avgått en från vardera, vilka ej tillhörde något politiskt parti. I Sundbybergs stad, med 8,774 invånare, hade åtta av trettio fått avgå ur fullmäktige, nämligen en högerman, en av folkpartiet, två socialdemokrater, tre från socialistiska partiet och en kommunist. Ur förvaltningsstyrelserna i staden, 23 stycken med 90 ledamöter och 61 suppleanter, skulle nio fått avgå, fördelade på högern med en, folkpartiet en och socialdemokraterna sju. För nästan alla resterande i Sundbyberg gäller, att de blott äro skyldiga för ett år eller någon enstaka skattepost. Och ingen tillhör skattesolkarnas kategori, vilket jag kunnat konstatera genom personlig kännedom. Det är uteblivna inkomster, som är orsaken.

De anförda exemplen ge icke stöd åt vad konstitutionsutskottet »anser», utan tvärtom. De visa också, att även högerns män drabbas av det föreslagna skärpta skattestrecket. Och jag vet i ett fall, att det skulle drabba detta partis dugligaste man. Vad vunnas med att han ersattes av en mindre duglig?

Dessa exempel, vilka tagits från av en stor arbetslöshet hemsökta kommuner, bestyrka vad som anföres från Ytterlännäs' kommunalfullmäktige eller att oförvitliga och dugliga medborgare skulle drabbas av behörighetsvillkoret. Om någon vill göra jämförelse med reglerna för valbarhet till taxeringsnämnd, så går det inte för sig, emedan dess ledamöter — jag hänvisar i detta fall till sid. 69 i propositionen, där detta utförligt behandlas — ha en helt fristående ställning och speciella uppgifter. Valbarhet här förutsätter skattskyldighet, vilket icke är fallet inom kommunalstyrelsen. Ett diskvalificerande i efterhand är uteslutet.

Lagförslag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)

Utan att någon som helst utredning visar behovet härav, skall nu Stockholms stad omedelbart påtvingas följande stadgande i 11 § d): »Stadsfullmäktig kan ej den vara, som häftar för honom påförda utskylder till staden, vilka förfallit till betalning under något av de tre sistförflutna kalenderåren.» Och samma verkan inträder för ledamöter av förvaltningsstyrelser. Vidare begäres hos Kungl. Maj:t förslag till 1936 års riksdag om motsvarande bestämmelser för rikets övriga kommuner och för landstingen.

Jag har sökt visa, att det hela är orimligt, och att man här lagstiftar utan grund och tillräckliga skäl. Ehuru villkoren för rösträtt och valbarhet icke med skäl kunna skiljas åt, skall detta nu ske. Det är märkligt, att frisinnets kan vara med om sådant. Till folkpartiets ledamöter i denna kammare vill jag rikta följande ord, som äro ett utdrag ur dåvarande vice talmannen och frisinnade ledaren Raoul Hamiltons tal i andra kammaren den 17 december 1918, då han bland annat sade: »Personlighetsprincipen har brutit sig fullständigt igenom, fyrkväldet har slopats, och varje svensk man och svensk kvinna har blivit likställda i avseende å politiska och kommunala rättigheter.» — »Vi liberaler se icke någon fara häruti, tvärtom, vi hålla före, att folket är moget att utöva denna makt, därför att det känner, att med makt följer ansvar.»

Intet har inträffat, som jävar vad han framhöll. Att en del andra länders folk som en följd av krig och andra olyckliga förhållanden förlorat sin självstyrelse och kommit under förtryck, bör icke föranleda den svenska riksdagen att genomföra en lagstiftning, som är i grunden både orättvis och inkonsekvent.

Vi reservanter komma under ärendets fortsatta handläggning att vid olika paragrafer göra yrkanden i anslutning till våra reservationer.

Herr Reuterskiöld: Herr talman! Jag tror icke, att det tjänar mycket till att upptaga en längre debatt om så genomdebatterade frågor som de nu förevarande. I avseende på det föreliggande lagförslaget har utskottet i allt väsentligt, kan jag säga, anslutit sig till Kungl. Maj:t och den sakkunnige. I de punkter, där utskottet avvikit från Kungl. Maj:t, har utskottet följt den sakkunnige. Jag tror därför inte, att man kan tala om någon bristande utredning.

Den siste talaren menade emellertid, att det saknades tillräcklig utredning om rent faktiska förhållanden med hänsyn till de villkor för valbarhet, som ha föreslagits av utskottet i anslutning till den sakkunniges förslag och i anslutning till riksdagens tidigare till Kungl. Maj:t avlätna skrivelser med begäran om framläggande av förslag i ämnet. Nu har den ärade talaren själv skapat en liten statistik, som åtminstone visar, att det finns personer, som sitta i den kommunala ledningen utan att ha uppfyllt skattebetalningsvillkoret. Eljest har det inom utskottet varit vanligt, att man sagt, att en bestämmelse därom inte behöves, därför att alla uppfylla villkoren. Den statistik, som här anförts — om det nu var en statistik eller kanske bara några lösryckta fall — visar i alla händelser, att sådana förhållanden förekomma. Jag vet mycket väl, att den ärade talaren inte fäster sig vid *att* sådant förekommer, utan att han frågar sig, *varför* det förekommer. Men för utskottet gäller det principen, och den principiella synpunkten har utskottets minoritet gått med på, fastän den egentligen hävdade, att bestämmelsen skulle vara obehövlig. Jag tror, att den anförda statistiken är fullt tillräcklig för att visa lösligheten av invändningen, att bestämmelsen inte behöves.

Jag har litet svårt att följa den ärade talaren i en detalj, då han säger, att på en viss plats en högerman och en av högerens allra dugligaste personer på orten skulle falla för strecket, och att då en mindre duglig skulle komma i

Lagförslag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)

stället. Ja, mina herrar, är det alldeles ovillkorligen säkert, att högern skulle välja en mindre duglig, om den, som nu sitter där och är duglig, icke bleve valbar? Jag tänker mig möjligheten, att vilket parti det än må vara försöker sätta in sina bästa män, och jag är tämligen övertygad om att ingen person är alldeles outhärlig eller att det inom varje parti finnes bara en enda, som är riktigt duglig och bra. Det är således inte något bevis.

Talaren berörde den frågan, att det inte bör vara så, att valbarhetsvillkoret behöver vara ett indrivningsmedel för skatt. Det är i detta sammanhang alldeles likgiltigt. Här gäller det den principiella frågan: skola de, som besluta på kommunens vägnar, de, som handha kommunens förvaltning, ha fullgjort den skyldighet, som blivit dem ålagd enligt lag, eller skola de det inte? Det är en helt annan sak med skattskyldigheten. Skattskyldigheten äro somliga befriade ifrån enligt lag. Det är lagen, som bestämmer vilka som skola betala skatt, men alla, som äro påförda skatt, äro skattskyldiga, och från den skyldigheten gör lagen intet som helst undantag. Det kan hända, att man avskriver eller avkortar utskylder, olika i olika fall, och därom innehålla både de statliga och kommunala reglerna olika bestämmelser. Men det är en sak. Skyldigheten finns där, till dess den eftergives. Skattskyldigheten finns inte annat än i det fall, då lagen föreskriver sådan. Därför är det ett rimligt krav, att då samhället pålägger viss betalningsskyldighet, denna skyldighet också fullgöres av dem, som ha med kommunens angelägenheter att göra. Kommunens angelägenheter äro framför allt och ytterst väsentligen ekonomiska. Även när det är fråga om att kommunen har hand om en administrativ verksamhet, gäller det, att kommunen skall bevilja pengar. Det är verksamhetens omfång, sättet för dess bedrivande och anslagens storlek, som bero av kommunen, och sedan anskaffningen av medel. Jag kan därför inte finna, att något av de skäl, som äro anförda emot ifrågavarande bestämmelse, äger bärighet eller bärkraft.

Tvärtom förhåller det sig så, att, såsom det står på andra sidan i betänkandet, utskottet tidigare föreslagit och riksdagen bifallit en framställning till Kungl. Maj:t med begäran om framläggande av förslag just i den riktning utskottet nu föreslår. Då detta förslag framlades för Kungl. Maj:t, har departementschefen klart sagt ifrån, att han icke vill gå på denna linje för Stockholms del, med den allmänna motiveringen, att han inte överhuvud taget vill det. Det finner jag vara en mycket rimlig och naturlig ståndpunkt i fråga om honom, och jag säger ingenting därom. Regeringen är inte bara en verkställare av riksdagens önskemål. Den låter visserligen utredningen ske, men regeringen behöver inte framlägga något förslag. Regeringen är i sin fulla rätt därtill. Men å andra sidan är utskottet också — och, som jag hoppas, riksdagen med utskottet — i sin fulla rätt att fullfölja den tankegång det haft och den framställning det gjort och att, när nu frågan föreligger om att för Stockholms kommunalstyrelses vidkommande införa bestämmelsen i lagen, nu taga konsekvensen därav beträffande denna lag och att begära få till nästa riksdag förslag framlagt om nödiga ändringar i övriga kommunallagar. Om man nu betraktar det som en fördel eller nackdel för Stockholm är ur principiell synpunkt likgiltigt. Det är ett steg på vägen. Utskottet kan inte gärna taga flera steg denna gång, men detta steg kan tagas, och tages det icke, herr talman, betyder det, att riksdagen övergiver den ståndpunkt, som den intagit i sina framställningar till Kungl. Maj:t.

Det är i korthet vad jag har att säga angående de invändningar, som här ha gjorts. Då talaren inte i övrigt berört det föreliggande utskottsbetänkandet och lagförslaget, skulle jag icke hava anledning att i detta sammanhang ingå på några särskilda frågor. Men jag vill i allt fall, med hänsyn till

Lagförslag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)

de ändringar, som utskottet har föreslagit, för att om möjligt slippa i debatten uppträda mera än som är absolut nödvändigt påpeka, att en ändring finnes också i 26 §, där i utskottets förslag ha införts de bestämmelser rörande kvalificerad majoritet för beviljande av anslag till ändamål eller behov, som icke är nytt men för vilket under året näst före det, anslaget avser, anslag ej utgått, samt för höjande av visst året därförut utgående anslag, vilka finnas i de allmänna kommunallagarna. Om utskottet har infört detta emot departementschefens önskan, beror det på att utskottet anser, att samma bestämmelser böra gälla både för Stockholm och för övriga kommuner. Departementschefen har ju för närvarande en mycket god utgångspunkt för sin uppfattning. Han går nämligen ut ifrån att det gärna må stå i de övriga författningarna, men att det för Stockholm inte finnes något behov därav. Men, herr talman, jag undrar, om man får bedöma behovet just efter stunden. Skall inte lagen skrivas med hänsyn till de förhållanden, som kunna uppstå? Jag anser — och jag tror, att utskottet är ense med mig i den punkten — inte alldeles säkert, att Stockholm under alla tider och under alla förhållanden kommer att vara höjt över behovet av dessa bestämmelser. Då de således för närvarande icke äro till någon som helst skada och de för framtiden kunna vara av nytta, synes mig den uniformitet, som man här vill vinna i lagstiftningen, vara skäl nog för införande av bestämmelsen.

I övrigt ha icke några väsentliga ändringar gjorts. I 44 § har endast ett litet förtydligande företagits med hänsyn till att i motionerna olika meningar framträtt angående frågan, hur 44 § skall tolkas, och i anslutning härtill föreligger ett förslag om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning om de allmänna valbarhetsvilkorens tillämpning även på kommunala nämnder och styrelser på ett sådant sätt — och det ville jag understryka — att det blir enhetliga bestämmelser över hela linjen. För min personliga del — jag tror, att utskottet också varit inne på den linjen, fastän det inte tagit ståndpunkt ännu, vilket det sagt ifrån — anser jag, att det vore lyckligast, om *dessa allmänna bestämmelser infördes i de allmänna kommunallagarna*, och att de speciella lagar, som finnas angående fattigvård, barnavård och dylikt hänvisade med avseende på de allmänna valbarhetsbestämmelserna till kommunallagen. Att göra en sådan ändring nu i utskottet i stället för att låta förslaget framställas av Kungl. Maj:t är icke riktigt rimligt. Utskottet är ebenäget att på eget initiativ, låt vara i anledning av remiss, skriva lagtext. Det är så, att konstitutionsutskottet lika väl som första lagutskottet är tämligen obenäget att skriva ny text. Då har utskottet ingenting annat att göra än att hemställa om en skrivelse med begäran om framläggande för 1936 års riksdag av lagbestämmelser i ämnet. Det är i huvudsak vad som här är att anmärka.

Slutligen tillåter jag mig, herr talman, framhålla, att utskottet också föreslår en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran därom, att Kungl. Maj:t ville framlägga för riksdagen förslag om att valen i Stockholm skola äga rum i september månad. Utskottet har inte sagt, huruvida de skola företagas på söndag eller annan dag. Den frågan har utskottet inte haft anledning att taga ståndpunkt till. Jag anser mig likväl kunna säga, att utskottet även i detta fall drivits av samma tanke som i en annan punkt, vilken jag nyss berörde, nämligen att man bör skapa uniformitet i riket. Vi ha ansett anordningen med val på vårsidan, som driver upp en ny valstrid, inte stå i god överensstämmelse med landets behov. Departementschefen har själv varit inne på denna tankegång, och jag förmodar därför att utskottets framställning i denna punkt kommer att av departementschefen mötas med tillfredsställelse. Jag tror likaledes, att departementschefen möjligen med tillfreds-

Lagförslag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)
ställelse skall hälsa det understrykande, som utskottet gör av det tidigare framförda önskemålet, att bestämmelser om den kommunala ansvarigheten måtte föreläggas riksdagen. Jag stryker under att om, såsom jag misstänker, det därvidlag föreligger en strid mellan social- och justitiedepartementet, mitt hjärta och mitt förstånd äro på socialdepartementets sida.

I nu föredragna punkt, herr talman, tillåter jag mig yrka bifall till utskottets förslag.

Herr statsrådet **Möller**: Herr talman! Det är inte min avsikt, lika litet som det var utskottets ärade ordförandes, att taga upp någon egentlig strid beträffande detta lagförslag. Jag ber därför bara att i korthet få nämna några av de skäl, som varit bestämmande för den ståndpunkt, som intagits i den kungl. propositionen.

Beträffande utskyldsstrecket för behörighet och valbarhet, kan jag för min del inte anse, att de starkare skälen äro på utskottets sida, utan jag menar fortfarande, att de bästa skälen tala emot den ståndpunkt, som utskottet för sin del har företrätt. Det förefaller mig, det måste jag erkänna, vara ganska egendomligt, att riksdagen omedelbart efter och för övrigt även under krisen velat skärpa utskyldsstrecket för valbarhet, då ju denna kris givit oss en alldeles extra erfarenhet, mycket starkare än föregående ekonomiska kriser, av att industriföretag, av vilka en hel orts befolknings ekonomiska välfärd och ekonomiska förhållanden överhuvud taget äro fullkomligt beroende, ett tu tre måste nedläggas. Vi ha under denna kris upplevat sådana egendomliga företeelser som att i vissa kommuner — det har särskilt varit i Bohuslän — praktiskt taget varje vuxen person har varit arbetslös åtminstone under ett år. Jag är inte riktigt säker på, att man där åtminstone för någon tid skulle kunna hitta tillräckligt många kommunalfullmäktige, som vore valbara. Det reder sig ju alltid så småningom, men sannolikt skulle för någon tid tillräckligt många icke ha varit valbara, för att man skulle kunna få en kommunalfullmäktigeförsamling. Jag tycker därför, att de synpunkter beträffande skattestrecket, som förordas av utskottet, äro litet betänkliga.

Men det är inte bara med hänsyn till att en arbetslöshetsituation kan leda till sådana ödeläggande konsekvenser för människorna och deras förmåga att betala skatt, som jag finner utskottets förslag mindre tilltalande. Det finns ett skäl till, som gör, att utskottets ståndpunkt inte heller principiellt är så stark. Ingen lär väl efter de undersökningar, som nyligen gjorts i Stockholm och även i andra städer och som väl antagligen komma att fortsättas, bestrida, att det finns ett ganska stort antal falskdeklaranter i det här landet, som tillåta sig mycket grova brott mot god sed på denna punkt. Men, mina herrar, en falskdeklarant kommer icke att bli obehörig eller förlora sin valbarhet, och ändå måste han väl ur moralisk synpunkt betraktas som sämre än den arbetslöse, som inte kan betala sin skatt, och han står i mitt tycke i precis samma klass som den notoriske skatteskokkaren, som inte vill betala sina skatter. Ty det är inte någon särskild förmildrande omständighet, att han på grund av att det är allmänt känt, att han har inkomster, måste deklarerat och betala skatt för en *del* av sin inkomst, men däremot samvetslöst undandrar sig att betala för en annan del. Jag tycker därför inte, att utskottets ståndpunkt är så stark.

Jag skall inte i övrigt uppehålla mig vid denna fråga. Jag skall bara tillåta mig att citera några ord ur ett betänkande — det gällde visserligen utskyldsstrecket för rösträtt, men i princip gäller det ju precis samma sak som här. Betänkandet är avgivet av en kommitté med nuvarande justitierådet

Lagförslag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)

Alexanderson i spetsen. Det heter där beträffande utskyldsstrecket på följande sätt:

»Överhuvud torde det få betecknas som en svag ståndpunkt att upprätthålla ett utskyldsstreck av den art, att det i praktiken spelar en ringa roll. Måhända vill man härtill svara, att det ändock är viktigt 'för själva principens skull'. I så fall lärer man dock göra sig skyldig till ett förbiseende. Den *principiella* grundvalen för ett utskyldsstreck av typen 'ordentlighetsstreck' är ingalunda så stark, att den ej behöver till stöd påvisandet av streckets starka praktiska effektivitet. Denna principiella grund är nämligen ytterst kravet på social pliktuppfyllelse som förutsättning för rösträtt. Men då man erinrar sig, att lösdriveri, bettleri och all den brottslighet, som sonas med lägre straff än sex månaders straffarbete, i många fall jämväl grövre brottslighet, likvisst icke diskvalificerar för rösträtt och i vårt land liksom i många andra knappt ens på allvar ifrågasatts böra tilläggas dylik verkan — att sålunda bland mycket annat falsk deklaration för skatttaxering samt varjehanda annan oredlighet i skatteväg icke bereder den skyldige rösträttens förlust — så torde det vara obestriddigt, att ett strängt rättsteoretiskt försvar för föreskriften, att uraktlåtenhet att erlægga vissa utskylder, d. v. s. att gälda en civil penningsskuld till det allmänna, däremot drabbas av denna påföljd, svårigen kan presteras.»

Själva dessa invändningar mot ett utskyldsstreck för rösträtten äro uppenbarligen lika giltiga, när det gäller skattestreck som villkor för valbarhet. Visserligen kan utskottet försvara sig med att man icke i praktiken kommer att välja lösdrivare eller notoriska bettlare till kommunalfullmäktige, men om utskottet menar, att det av princip intar denna ståndpunkt, så måste man påpeka, att i lagen intet hinder finns för att sådana personer skulle kunna väljas. De skulle sannolikt aldrig kunna drabbas av ett utskyldsstreck, därför att de inte hade några inkomster, som gjorde dem skattskyldiga. Följaktligen skulle de gå alldeles fria och icke drabbas av den bestämmelse, som utskottet nu vill genomdriva.

Jag tycker alltså inte, att utskottets ståndpunkt är så stark. Här gäller det egentligen en viljefråga. Man vill en sak, och man skall till varje pris genomdriva den. Jag tycker inte, att det finns tillräckliga skäl för någonting sådant.

Jag skulle kunna tillägga, att om det vore så, att samhället kunde *garantera* de personer, som bli valda till förtroendemän, *arbete*, då skulle man kunna diskutera denna sak, men så länge samhället icke ger någon sådan garanti för arbete, tycker jag inte, att de principiella skälen för denna bestämmelse äro tillräckliga.

Beträffande den andra punkt, där utskottet avviker från propositionen — det gäller som bekant vissa fall, där två tredjedelars majoritet kräves i andra städers och kommuners fullmäktigeförsamlingar för fattandet av vissa beslut — får jag säga, att vi ansett kravet på kvalificerad majoritet i allmänhet vara för långt utsträckt. Nu skall man i uniformitetens namn införa bestämmelser om kvalificerad majoritet även för Stockholm, ehuru man, såvitt jag förstår, är ganska ense om att något behov av sådana bestämmelser knappast föreligger i Stockholm. Inte ens på den punkten kan man säga, att det finns något verkligt skäl. Om det å andra sidan är så, att bestämmelserna i praxis aldrig komma att spela någon roll, är det klart, att det inte heller är så förfärligt viktigt, om de införas i denna lag eller inte. Men man har ju trott, att lagar skulle skrivas, då det fanns något behov därav, och inte föreskrivas i sådana fall, då man har all anledning att tro, att det saknas allt behov därav.

Lagförslag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)

Jag yttrar mig alltså nu om konstitutionsutskottets utåtande i dess helhet i avsikt att inte vidare upptaga kammarens tid. Jag vill då säga, att jag på en punkt hälsar utskottets utlåtande med särskilt intresse, och det gäller dess önskemål, att valdagen i Stockholm skall förläggas till september. Det är ett gammalt önskemål från min sida, och i det sammanhanget bör man väl hyfsa tiderna för stadsfullmäktigevalen även i övriga städer. Nu förekomma nämligen valen på olika håll i oktober, november och december. Jag tror, att det vore önskvärt, att man fick valdagarna koncentrerade till praktiskt taget samma tid. Att jag inte vågade ta upp denna tanke i själva lagförslaget, berodde därpå, att frågan för Stockholms del inte varit föremål för någon som helst utredning. Jag fäste mig därvid inte så mycket vid att stadsfullmäktige inte hade yttrat sig, men jag vågade inte ta på mitt ansvar att lägga fram förslaget, eftersom jag inte visste, hur det skulle komma att verka bland annat med avseende på tillsättandet av stadens nämnder.

Detta är vad jag har att yttra i denna sak, herr talman. Det är klart, att jag skulle ha varit glad, om riksdagen kunnat följa Kungl. Maj:t i alla punkter, men jag måste naturligtvis erkänna, att det här inte gäller så stora frågor, om vilka utskottet och Kungl. Maj:t ha skiljaktiga meningar, att det, som sagt, finns någon anledning att upptaga någon större strid därom.

Herr Björkman: Herr talman! Jag skall be att få begagna tillfället att vid denna punkt framlägga en del synpunkter, om gjort sig gällande i reservationerna och som jag skall försöka klarlägga för min del, så att jag sedan kanske ej behöver begära ordet vid varje särskild punkt.

När vi i konstitutionsutskottet fingo denna fråga till behandling, var det naturligen så, att vi icke-stockholmare liksom kände oss något främmande för de särskilda förhållanden, som kunde motivera, att Stockholm skall ha en särskild kommunalförordning. Dessa särskilda förhållanden förelågo tydligen 1862, och så är det uppenbarligen fortfarande. Vi hade emellertid den förmånen att, när det gällde att klarlägga innebörden av de olika skiljepunkterna, hava några representanter för Stockholm närvarande och det har varit med stort intresse, som i utskottet åhörts vad dessa yttrat, med ledning varav utskottet tagit sina positioner.

Vid punkten 3) ha herrar Stendahl m. fl. antecknat skiljaktig mening, och strax efteråt kommer en annan reservation av mig m. fl., som rör samma punkt. Att jag jämte mina medreservanter icke gått tillsammans med herr Stendahl och de med honom instämmande när det gäller frågan, huruvida den må vara ledamot av nämnd eller styrelse, som innehar avlönad anställning inom nämndens eller styrelsens arbetsområde, är beroende därpå, att det vid diskussionerna angående motiveringen ifrågasatts, huruvida motiveringen kunnat få ett sådant innehåll, att det ej varit någon anledning att reservera sig. Så blev slutligen icke förhållandet. På grund av omröstningsförhållandena, ansågo vi oss ej utan vidare böra instämma med herr Stendahl, men jag vill tillkännagiva att åtminstone jag kommer att ansluta mig till ett yrkande, som kan framställas i den riktning, som herr Stendahls reservation avser.

Vidare ber jag att få säga några ord angående den punkt som närmast varit föremål för diskussion nämligen den, som gäller utskyldsstreck såsom villkor för valbarhet. Därvidlag har invänts dels av herr Källman och dels av herr statsrådet, att det skulle ha varit lyckligt, om man nu i utskottet icke vidhållit kravet av utskyldsstreck. Detta krav är emellertid gammalt och framfördes i skrivelserna 1930 och 1934, då kamrarna sade ifrån, att de önskade införa vad man nu velat lagfästa för Stockholms vidkommande. I diskussionerna medgavs också uttryckligen från deras sida, som icke önskade en dylik skärpning.

Lagförslag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)

att det i varje fall vore en rimlig fordran att såsom regel kräva, att innehavare av kommunala förtroendeuppdrag betala sin skatt. Och det har från vår sida ansetts utgöra ett slags renlighetskrav, att de, som disponera över kommunens och skattebetalarnas medel, »hade det samhällsintresse och det ekonomiska oberoende, att de för egen del både ville och kunde fullgöra de åligganden till kommunen, som de ålade och utkrävde av andra».

Den mening har tydligen principiellt vunnat anslutning bland alla, fastän det från vedersakarna ansetts onödigt att lagfästa den, då en sådan bestämmelse så sällan skulle komma i tillämpning. Herr statsrådet tog också ej allt för hårt på detta, utan sade endast, att icke de starkare skälen i detta fall låge på konstitutionsutskottets sida. Det var väl därför som statsrådet i slutet av sitt anförande endast kunde betyga sig vara lagom glad åt det hela så som utskottet föreslagit.

Jag vill särskilt i detta fall påpeka, att denna bestämmelse i princip icke innebär någon nyhet. Ja, det är ej någon nyhet, ty det är redan uppställt ett dylikt krav på innehavare av vissa kommunala förtroendeställningar. I taxeringsförordningen finns nämligen en bestämmelse, som infördes 1928 och som är av följande lydelse: I beskattningsnämnd må ej annan väljas än »den, som tillika under året näst före taxeringsåret haft att utgöra allmän kommunal-skatt till kommunen eller statlig inkomst- och förmögenhetsskatt och jämväl, i den mån utskylderna vid tiden för valet varit förfallna, erlagt desamma». Taxeringsförordningen är visserligen icke någon kommunallag, men den är i alla fall en förordning, som med riksdagen utfärdats. Då kan det icke från riksdagen anses innebära någon hårdhet, att man framställer ett motsvarande krav, när det gäller val till stadsfullmäktige, nämligen att vederbörande skall ha betalt sina utskylder. Beskattningsnämnderna äro ju de, som skola bestämma, vilka som skola betala skatt, och ledamöterna i beskattningsnämnderna få själva icke hava underlåtit denna skyldighet. Men nog är det då inkonsekvent, att i den beslutande myndighet, som bestämmer skatten, skola kunna sitta sådana personer, som icke betalat sina skatter. En sådan jämförelse borde väl ytterligare understryka rättmätigheten i de krav, som här framställts.

Herr Källman undrade: Förefinns det något behov av denna ändring? Regeras vi verkligen av skattesolkare? Då vill jag fråga: Fanns det något annat behov, när vi fingo den bestämmelsen, att ledamöterna i beskattningsnämnder icke skulle få vara skattesolkare? Jag ville svara, att det kan hända, att också bland dem kunde upptäckas både någon högerman och någon socialdemokrat eller av vilken som helst politisk färg, som ej betalt sin skatt, men det var icke det, som var det avgörande, utan det var ett renlighetskrav, som låg bakom, det var principen. Nu göres visserligen i propositionen invändningar mot denna jämförelse med beskattningsnämnderna, men här ha vi i alla fall en brygga över till den bestämmelse, som vi vilja få införd.

Sedan talade statsrådet något om att en sådan bestämmelse kunde drabba hårt under kristid, då industriföretag nedläggas och andra ekonomiska olyckor kunna inträffa, varigenom på ett oförvällat sätt sådana, som nu inneha förtroendeuppdrag, kunde bli berövade dessa. Men vi få väl säga, att vi nu icke behöva anlägga alltför mycket kristidssynpunkter på lagar, som vi stifta för framtiden, utan tänka på att vi nu ändock synas leva i uppåtgående konjunkturen. Vi få också bemärka, att det nu gäller Stockholm, och det har betonats, att i Stockholm behöva konsekvenserna ej bli så farliga. Där kunna kanske visserligen möjligen en del personer som nu inneha sådana förtroendeposter som nu äro i fråga bli avkopplade därför att de ej fylla de villkor, vi vilja ha införda, men det finns många andra, som kunna träda i deras ställe. När vi nu som en första etapp komma med detta krav beträffande Stockholm, är den invändning, som statsrådet gjorde, ingalunda övertygande.

Lagförslag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)

När statsrådet sedan talade om hur de kunde vara beskaffade, som skulle få vara kvar i sina positioner, och särskilt om falskdeklaranter, vill jag säga, att det finns många andra bedragare, som ej upptäckas men som haft lika lätt eller, kanske man får hoppas, lika svårt att tillvinna sig allmänt förtroende, och jag hoppas, att inte den omständigheten, att en eller annan falskdeklarant eller någon annan skumraskman har tillunnit sig ett sådant förtroende, som fört till väljande, skall kunna åberopas som något hinder för att gå med på det slut, vartill utskottet härutinnan kommit och som innebär hävdande av en klar, demokratisk princip.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets utlåtande i den föredragna punkten.

Herr **Ström, Fredrik**: Herr talman! Denna lag har i stort sett blivit sådan, som Stockholms stad själv har önskat den. Det är sålunda endast i vissa detaljer, om man bortser från principiella skiljaktigheter, som man kan ha några avvikande meningar. På en punkt har både utskottet och propositionen gått emot stadsfullmäktige, nämligen när det gäller frågan, om revisorerna skola utses för löpande år eller i förväg med skyldighet att granska nästföljande års förvaltning.

I utskottet har man i överensstämmelse med propositionen ansett, att då det numera är löpande revision för landet i sin helhet, skulle det vara orimligt begärt, att Stockholms stad i en sådan viktig principfråga intoge en undantagsställning. Jag vill också medge, att det finns skäl för bägge synpunkterna. Även när det gäller Stockholm, kan det finnas skäl för en löpande revision. Faran är emellertid, att det uppstår en viss dualism och att verksamheten kan utveckla sig inom nämnderna till ett dubbelregemente, vilket icke är önskvärt. Men erfarenheten får utvisa, om olägenheterna bli alltför stora, och då får en ändring ske. Så blir väl inte bara fallet med Stockholm, utan med kommunerna i allmänhet, särskilt de större, och då får man göra om det på nytt. Såvitt jag kan finna, ha vi ingen anledning från stadens sida att, när utskottet är enhälligt, här motsätta oss, att ett försök efter dessa nya linjer göres.

Däremot måste jag säga, att utskottets förslag om skärpning av behörighetsreglerna, valbarhetsreglerna, ganska hårt drabbar Stockholms stad. Det säger sig självt, att i en stad som Stockholm kommer en ekonomisk kris att gripa ganska djupt och kommer att vara ganska länge. Många vilja göra sitt bästa för att betala skatten men kunna det icke. Detta kan även gälla kommunalmän. Det synes mig då vara oriktigt och moraliskt förkastligt att beröva sådana personer valbarhet eller, om de äro valda, på ett nästan skymfligt sätt driva dem bort ifrån deras förtroendeposter. Det blir en lag huvudsakligast mot arbetarna och hantverkarna. Det är personer tillhörande dessa yrkesgrupper, som i större städer värst drabbas av en sådan bestämmelse, och den kommer att få karaktären av en undantags- och klasslagstiftning, även om syftet icke har varit sådant. Jag måste därför vända mig emot att en bestämmelse införes, som man här har föreslagit.

Man måste också inse, att många gånger kan en sjukdom för tillfället bringa en människa i ett sådant ekonomiskt läge, att det icke är möjligt att punktligt fullgöra skattskyldigheten, i synnerhet när det kräves, att det skall ske tre år å rad, så att man inte vid något tillfälle får bli efter. En sådan bestämmelse kan med särskild styrka och orättvisa drabba sådana personer, som eljest äro ytterst samvetsgranna men som på grund av sjukdom komma i en svår situation. Det kan ju också tänkas, att ett rent förbiseende ibland — t. ex. under en resa — kan inträffa för envar, något som icke borde leda till en så sträng påföljd som den här föreslagna.

Lagförslag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)

Sedan synes det mig också, att tillfällen till trakasserier kunna uppenbara sig genom en sådan bestämmelse, som här skulle införas. Vi veta, att det under vissa förhållanden föreligger tvång för medborgarna att åtaga sig vissa kommunala uppdrag, även om de själva inte vilja. Om en man, som icke vill åtaga sig ett sådant uppdrag, likväl tvingas därtill och sedan genom sjukdom eller arbetslöshet icke kan i laga tid fullgöra sin skattebetalning, blir han på ett sensationellt och orimligt hårt sätt bortjagad från ett uppdrag, som han från början inte velat ha och inte strävat efter. Hela det resonemang, som ligger bakom utskottets förslag, synes mig böra leda till en komplettering med en bestämmelse om att staten skall tillse, att varje medborgare har arbetstillfällen och därmed ekonomiska möjligheter att under alla förhållanden fullgöra sin skatteplikt.

Nu har det sagts, att vid sådana tillfällen som arbetslöshet och sjukdom skulle man kunna tänka sig, att *partierna* betalade skatten för dem, som på grund av sina iråkade svårigheter inte kunde betala sina skatter. Jag undrar, om detta kan vara en förnuftig väg att slå in på. Att lägga en sådan skyldighet på partierna skulle kanske medföra konsekvenser, som inte alltid vore så lyckliga med hänsyn till vederbörandes självständighet.

Sedan kommer jag till frågan, varför Stockholms stad nu skulle gå före. Om man överhuvud taget vill införa en sådan bestämmelse, varför kan man inte göra, som man eljest alltid brukar, och först lagstifta för landet i dess helhet och alltså klarlägga principen, och så låta Stockholm, som har en särställning, följa efter? Men varför skall man börja med Stockholm, i synnerhet när det gäller en principiell fråga? Vore det då inte rimligare att antingen genomföra ändringen samtidigt för landet i övrigt och för Stockholm eller också först för riket i övrigt och sedan för Stockholm? Men man skall inte börja med Stockholm, ty då binder man ju i realiteten hela riket. Utredningen blir ju ett spegelfakteri; ja man binder även regeringen och gör på detta sätt riksdagen på denna punkt till en enväldig och allom bjudande makt, och regeringen får följa efter. I många fall kan det vara bra, att riksdagen har en mycket stark makt, men jag vet inte, om vi skola slå in på en väg, som alldeles negligerar regeringen. Vi ha inte gjort det tidigare, och särskilt tycker jag, att konstitutionsutskottet borde vaka över att statsmakternas lika rätt inte trädes för nära.

Herr Björkman ansåg, att det inte vore så farligt med denna sak, den komme att klaras ganska lätt; att det viktigaste vore, att man skulle få klara och rena linjer. Jag tror, att herr Björkman misstar sig med avseende å förefintligheten av rent principiella skattesolkare på kommunala förtroendeposter. Sådana personer hållas säkerligen av pressen och partierna borta från förtroendeposter. Det är sådana personer som på grund av arbetslöshet och sjukdom råkat illa ut som sitta kvar, just därför att kommunerna behöva deras kommunala erfarenhet. Det är av vikt för kommunerna att få ha kvar dessa människor, även om de icke något år punktligt ha kunnat fullgöra sin skattebetalning. En ändring här drabbar nog alla partier, och kommer alldeles säkert att vålla svårigheter för dem alla. Jag kan därför inte finna annat, än att det är en olycklig väg, som utskottet slagit in på.

Vad sedan angår 26 § om det skärpta uttaxeringsstrecket, så har det för Stockholm för närvarande ingen betydelse, och, såvitt jag kan finna, kommer det inte att ha någon betydelse för framtiden heller. Då skulle mycket märkliga förhållanden inträffa. Om nu detta är fallet, varför skall man då behöva infoga denna helt obehövlige paragraf? Den är ju ganska orimlig, onödig och föga förebildlig och trasslar bara till saker och ting för oss.

Sedan finns det på några punkter detaljreservationer, som jag emellertid

Lagförslag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)
inte i detta samband skall gå in på men som jag med herr talmannens tillåtelse måhända skall återkomma till, när vi längre fram vid överläggningen komma dit.

I detta anförande instämde herrar *Olof Carlsson, Hagman* och *Branting*.

Herr Bergman: Herr talman! Det var ett yttrande för en stund sedan av herr Källman, som föranledde mig att begära ordet. Han talade om att några frisinnaade representanter vid föregående tillfällen gått emot vad folkpartiets representanter här varit med om. Den förste han åberopade — det fall, som ligger längst tillbaka i tiden — var greve Raoul Hamilton. Men vad Hamilton anförde 1918 gällde ju, som talaren mycket riktigt också angav, personlighetsprincipen i det stora hela. Han opponerade sig emot att skattskyldighetsprincipen skulle göras gällande på bekostnad av personlighetsprincipen. Det gällde då framför allt rösträtten. Den är det icke fråga om nu, utan nu gäller det valbarheten. Det är visserligen sant, att även valbarheten inbegreps vid den stora författningsreformen 1918, som dock icke i alla avseenden avlägsnade all hänsyn till ekonomiska förhållanden. Trots det anförda yttrandet om personlighetsprincipen var ju frisinnaade partiet med om den bestämmelse, som dock infördes angående ett års inbetalade skatter och som ännu gäller för att ej tala om konkursstreck och fattigvårdsstreck. Man kan således icke gärna åberopa någon förut iakttagen absolut avvisande hållning i detta sammanhang.

För övrigt är att märka, att det är en betydlig skillnad mellan att å ena sidan i ett stort ögonblick ansluta sig till en viktig grundprincip och då taga en mängd konsekvenser och att å andra sidan diskutera frågorna, sedan man haft en tids erfarenhet av hur de tidigare besluten verkat i särskilda detaljer. Det var säkerligen ingen, som då tänkte sig möjligheten av att det skulle komma i fråga, att till stadsfullmäktige valdes personer, som ej betalt sin skatt. När herr statsrådet och chefen för socialdepartementet här anförde, att man icke undantagit personer ur vissa andra kategorier o. s. v. från valbarhet, sade han ju själv, att det var därför att ingen kunde falla på idén att välja dem. Det var nog tidigare ej heller någon som tänkte sig, att man skulle välja skattesolkare. En annan sak är det, om en oförvållad, tillfällig oförmåga har framkallat underlåtenhet att uppfylla plikterna mot det allmänna, men då finns, som redan anmärkts, alltid möjlighet att ordna saken, så att inga trakasserier behöva förekomma. Ingen för den kommunala representationen värdefull kraft torde av sådan anledning i realiteten behöva bli diskvalificerad.

Så är det en annan sak, som jag vill fästa uppmärksamheten på och som sammanhänger med det andra citat, som anfördes. Herr Källman hänvisade till en frisinnaad talare 1930, som då hade uttalat sig mot någon skärpning i detta fall. Även därvidlag föreligger emellertid en skillnad. Det är en sak att diskutera en fråga, om vilken riksdagen ännu icke har beslutat men som den står i begrepp att besluta om, och en annan att acceptera ett beslut som redan fattats av riksdagen. Det är ju faktiskt så, att riksdagen begärde en sådan lagstiftning 1930, och det är nu fråga om, huruvida man skall acceptera detta riksdagens beslut eller ignorera det. Jag tror för min del, att den allmänna rösträttens princip blir mera respekterad, om man vidtar sådana åtgärder, varigenom man undviker att framkalla omständigheter, som misskreditera demokratien och väcka förargelse, vilket faktiskt har skett genom val av kommunalrepresentanter, som utan nödtvång ej fullgjort dem åliggande skattskyldighet.

Lagförslag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)

Det är ju dock en rätt obetydlig sak det gäller — då fallen givetvis äro sällsynta — och vi hörde också, att statsrådet självt sade, att han icke ämnade etablera någon egentlig strid om denna fråga. Jag kan icke finna, vare sig att det föreligger någon principiell motsättning mellan oss och de borgerliga vänstermän, som tidigare yttrat sig i hithörande debatter — jag är ganska övertygad om att den sist anförde talaren från 1930, om han varit närvarande nu, skulle ha stått på konstitutionsutskottsmajoritetens sida — eller att frågan är av den stora vikt och betydelse, att därav bör göras något särdeles stort nummer.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Karlsson, Oscar Gottfrid: Herr talman! Jag skall be att få yttra några ord närmast i anslutning till utskottets förslag i avseende på utformningen av 11 §, d. v. s. om fullgjord skattskyldighet såsom behörighetsvillkor för att kunna väljas till ledamot av stadsfullmäktige.

Det har sagts, att det inte kan vara rimligt och riktigt, att en person, som inte fullgjort sin skattskyldighet till samhället, skall sitta i en beslutande församling och pålägga medborgarna skatter. Det resonemanget kan vara riktigt, om det vore på det sättet, att man, såsom jag tillät mig i korthet säga vid behandlingen av utskottets utlåtande nr 18, kunde tillförsäkra alla medborgare här i landet en något så när rimlig utkomst, om man alltså kunde försäkra sig för att inte en mängd av i övrigt oförvitliga medborgare på grund av omständigheter, varöver de själva inte råda, sjukdom eller arbetslöshet, bli urståndsatta att försörja sig och givetvis också att betala dem påförda skatter, som äro baserade på inkomster, som de haft ett par år förut.

Herr statsrådet påpekade, att den nyss genomkämpade krisen, vars följder vi väl ännu inte helt kommit ur, givit ett mycket gott exempel på, hurusom många ha drabbats av arbetslöshet, i vissa kommuner i sådan omfattning, att det inte torde vara så lätt att leta upp sådana medborgare, som inte någon tid haftat för skatt. Gentemot detta sade herr Björkman, att vi nu hade genomkämpat krisen och att vi inte skulle lagstifta efter de förhållanden, som då varit rådande, och att det ju nu vore uppåtgående konjunkturen. Ja, herr Björkman, det må så vara, och det är mycket tacknämligt att kunna konstatera, att det är uppåtgående konjunkturen, men detta garderar oss ju inte emot att komma in i en ny kris, när ett eller annat år fått gå igen, och då äro vi i precis samma ställning som under den kris, av vilken vi haft så oerhört svåra känningar.

Vidare sade herr Björkman, att det ju bara är fråga om Stockholm, och där har det inte varit så svåra förhållanden som i en del landskommuner, d. v. s. krisen har inte gjort sig på långt när så kännbar i Stockholm som i vissa landskommuner. Ja, det är en kommunalförordning för Stockholm, som vi här behandla, men herrarna torde uppmärksamma, att utskottets majoritet föreslår inte bara, att denna bestämmelse skall införas i kommunalförordningen för Stockholm, utan också att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall begära, att det skulle framläggas förslag för riksdagen om liknande bestämmelser i kommunalförordningen för riket i övrigt. Det gäller således inte bara Stockholm den här gången, utan kommunerna i allmänhet.

Jag återkommer, herr talman, till och vill understryka, att vore det så, att alla hade sin utkomst säkrad, vore det deras skyldighet att i förhållande till sin inkomst bidra till att fullgöra sina skyldigheter mot samhället. Men det kan inträffa sådana förhållanden, att det inte finns möjligheter för en del att fullgöra denna skattskyldighet. Då har man tidigare resonerat på det sättet, att man borde skilja dem, som äro notoriska skatteskolare från dem, som på

Lagförslag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)

grund av oförmåga av en eller annan anledning inte ha fullgjort sin skattskyldighet. Vi hava haft en utredning om denna sak i en kommitté, vars yttrande till en vis del citerades ifrån herr statsrådets sida, och jag minns synnerligen väl, när denna fråga var uppe i andra kammaren, hur dåvarande ledamoten av andra kammaren, landshövding Edén, klart och logiskt uppvisade omöjligheten av att skilja de notoriska skatteskokarna från dem, som på grund av oförmåga av en eller annan anledning inte kunde fullgöra sin skattskyldighet. Då så är förhållandet, och det dessutom kan inträffa, att någon utan egen förskyllan blir oförmögen att fullgöra den skyldigheten, finner jag det vara oriktigt att införa en bestämmelse, som kan få sådana konsekvenser som dem det här har talats om. Vid valtillfället ser man nog till från de olika partiernas sida, att icke sådana kandidater uppföras, som icke fullgöra sina skyldigheter. Det är man nog allmänt angelägen om, och samhällsandan är nu så utbredd, att det inte föreligger någon risk i det hänseendet. Men man skall inte lagstifta, såsom här föreslås, så, att det därigenom uppstår svårigheter för vissa personer i en för dem svår och kritisk situation. Det anser jag vara oriktigt. Det var detta jag ville säga beträffande 11 §.

Vidare skulle jag, herr talman, i korthet vilja erinra om utskottets hemställan om skrivelse till Kungl. Maj:t för att få frågan om valdag utredd och nuvarande bestämmelse ändrad därhän, att valet bör företagas under september månad, och jag vill fästa kammarens uppmärksamhet på att jag tillsammans med ett par ledamöter av andra kammaren till denna punkt avgivit en reservation, vari vi meddela, att vi inom utskottet yrkat, att utskottet måtte framlägga förslag om att stadsfullmäktigevalen i Stockholm skola förrättas i september månad å söndag, som av magistraten utsattes. Det var ju inte så långt ifrån att vi i det hänseendet fingo majoritet i utskottet. Det hängde bara på ett par röster, fastän vi nu inte äro flera än tre som reserverat oss. Men det kan givetvis, herr talman, inte bli fråga om att från min sida framställa något säryrkande på denna punkt, utan jag vill endast med detta påpekande hava understrukt utskottets hemställan om att få valdagen förlagd till september månad och det önskemål, som vi i vår reservation uttryckt, nämligen att den skulle förläggas till söndag i september månad. Därmed avse vi givetvis, att frågan, när den kommer upp, skall gälla icke bara valen i Stockholm utan stadsfullmäktigevalen i övriga städer i landet.

När vi komma fram till de olika här nu diskuterade punkterna, kommer jag, herr talman, att framställa yrkanden i de olika punkterna.

Efter härmed slutad överläggning godkändes den nu föredragna paragrafen.

2—10 §§.

Godkändes.

11 §.

De båda första styckena av förevarande paragraf hade följande avfattning:

(i Kungl. Maj:ts förslag:)

(i utskottets förslag:)

Stadsfullmäktige väljas bland de röstberättigade, som äro boende inom staden och uppnått tjugufem års ålder.

Stadsfullmäktig kan ej den vara, Stadsfullmäktig kan ej den vara, som:

a) är omyndig;

som:

a) är omyndig;

b) är i konkurstillstånd;

b) är i konkurstillstånd;

*Lagförslag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)**(i Kungl. Maj:ts förslag:)**(i utskottets förslag:)*

c) är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning;

c) är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning;

d) på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, som ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till påföljd, som nu är sagd; eller

d) *häftar för honom påförda utskyl-der till staden, vilka förfallit till betalning under något av de tre sistförflutna kalenderåren;*

e) är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan.

e) på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, som ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till påföljd, som nu är sagd; eller

f) är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan.

Enligt en vid utlåntandet avgiven reservation hade herrar *Hallén, Oscar Gottfrid Karlsson, Sandegård, Källman, O. Fredrik Ström, Fast, Vougt, Wiklund* och *Svensson* i Landskrona ansett, att utskottets motivering beträffande frågan om skärpt utskyldsstreck såsom villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag m. m., bort hava den lydelse, reservationen visade, slutande med ett uttalande, att utskottet ville med avstyrkande av motionerna I: 314 och II: 550 i berörda delar samt II: 514 och II: 523 tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag rörande 11 §.

Herr Karlsson, Oscar Gottfrid: Herr talman! Med hänvisning till den förda debatten hemställer jag om bifall till Kungl. Maj:ts förslag i fråga om den föredragna paragrafen.

Herr Ström, Fredrik: Herr talman, jag instämmer med herr Karlsson.

Herr Reuterskiöld: Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr förste vice talmannen, som för en stund övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, enligt föreliggande yrkanden propositioner, först på godkännande av den nu ifrågavarande paragrafen samt vidare därpå att nämnda paragraf skulle godkännas med den lydelse, Kungl. Maj:t föreslagit; och förklarade herr förste vice talmannen, efter att hava upprepat propositionen på paragrafens godkännande enligt utskottets förslag, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Karlsson, Oscar Gottfrid, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner 11 § i konstitutionsutskottets förslag till lag om kommunalstyrelse i Stockholm, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes nämnda paragraf med den lydelse, Kungl. Maj:t föreslagit.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning på det sätt, att efter

Lagförslag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)
särskilda uppmaningar av herr förste vice talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser. Herr förste vice talmannen förklarade därpå, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Ström, Fredrik*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 66;

Nej — 49.

Därjämte hade 9 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Behandlingen av ifrågavarande utlåtande blev nu för en stund avbruten för att begärt tillfälle skulle beredas en av statsrådets ledamöter att avlämna kungl. propositioner.

Herr statsrådet *Wigforss* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 242, med förslag till lag angående uttagande i vissa fall av ogulden utländsk utskyld eller allmän avgift, m. m.;

nr 243, rörande godkännande av ett avtal mellan Sverige och Tyska riket angående handräkning i beskattningsärenden;

nr 244, angående anslag till kostnader i anledning av avtal med främmande stat om handräkning i beskattningsärenden; samt

nr 245, angående godkännande av ett avtal mellan Sverige och Tyska riket för undvikande av dubbelbeskattning beträffande arvsskatt, m. m.

Lagförslag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)
Fortsattes föredragningen av det utav konstitutionsutskottet i utlåtande nr 19 punkten 1 framlagda lagförslaget.

12—25 §§.

Godkändes.

26 §.

1 mom.

Godkändes.

2 mom.

Detta moment var så lydande:

(i Kungl. Maj:ts förslag:)

För beslut erfordras två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster, då beslutet avser:

a) avhändande av fastighet eller därifrån härflytande rättighet eller inköp av fastighet, där ej avhändandet eller inköpet avser genomförande av fastställd stadsplan, tomtindelning eller stomplan;

(i utskottets förslag:)

För beslut erfordras två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster, då beslutet avser:

a) avhändande av fastighet eller därifrån härflytande rättighet eller inköp av fastighet, där ej avhändandet eller inköpet avser genomförande av fastställd stadsplan, tomtindelning eller stomplan;

*Lagförslag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)**(i Kungl. Maj:ts förslag:)**(i utskottets förslag:)*

b) beviljande av anslag till nytt ändamål eller behov;

b) beviljande av anslag till nytt ändamål eller behov;

c) beviljande av anslag till ändamål eller behov, som icke är nytt men för vilket under året näst före det, som anslaget avser, anslag ej utgått, därest högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt överstiger tio kronor för skattekrona;

d) höjande av visst under året närmast före det, som höjningen avser, utgående anslag, då höjningen skulle utgöra:

1) mera än tjugufem procent av förutvarande anslaget, därest högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt överstiger tio kronor för skattekrona;

2) mera än femton procent av förutvarande anslaget, därest högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt överstiger tretton kronor för skattekrona;

3) mera än tio procent av förutvarande anslaget, därest högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt överstiger sexton kronor för skattekrona;

c) beviljande av anslag, vartill medel skola anskaffas genom upplåning;

d) upptagande eller förnyande av lån, därunder inbegripet ingående av borgen, eller förlängning av tiden för erhållet låns återbetalande; eller

e) efterskänkande av oguldna stadsutskylder, där fråga ej är om antagande av ackord.

e) beviljande av anslag, vartill medel skola anskaffas genom upplåning;

f) upptagande eller förnyande av lån, därunder inbegripet ingående av borgen, eller förlängning av tiden för erhållet låns återbetalande; eller

g) efterskänkande av oguldna stadsutskylder, där fråga ej är om antagande av ackord.

Med allmän kommunalskatt förstås i c) och d) sådan skatt, evad den beslutits av stadsfullmäktige eller av kyrkofullmäktige eller församlingsdelegerade.

Herrar Hallén, Oscar Gottfrid Karlsson, Sandegård, Källman, O. Fredrik Ström, Fast, Vougt, Wiklund och Svensson i Landskrona hade enligt avgiven reservation ansett, att utskottet i frågan om kvalificerad majoritet vid vissa beslut bort uttala följande:

»Det i motionerna I: 314 och II: 550 framförda kravet om införandet i lagen om kommunalstyrelse i Stockholm av motsvarande bestämmelse, som gäller för landet i övrigt rörande kvalificerad majoritet vid beslut i vissa fall, har utskottet icke ansett sig böra biträda. De lättnader som härvidlag beredas åt Stockholm äro huvudsakligen av formell natur och kunna icke medföra några äventyrliga verkningar. Utskottet tillstyrker därför Kungl. Maj:ts förslag rörande 26 § 2 mom.

Lagförslag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)

Herr **Källman**: Herr talman! Jag skall tillåta mig ett påpekande, som icke gjorts förut, nämligen att då det här är fråga om att kvalificerad majoritet skulle erfordras vid en kommunalskatt av tio kronor och med kommunalskatt förstås vad som beslutas av stadsfullmäktige och kyrkofullmäktige eller församlingsdelegerade, kommer Stockholms stad liksom de övriga fem större städer som ej deltaga i landsting i en sämre ställning än rikets kommuner i övrigt, emedan i kommunalskatten i dessa större städer ingår belopp, som för riket i övrigt motsvaras av landstingsskatten och för landskommunerna vägs skatten. Det blir således en orättvisa av mycket hög valör, för den händelse uttaxeringen i Stockholm skulle stiga med något väsentligt belopp.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den reservation, som finnes fogad vid denna paragraf.

Herr **Ström, Fredrik**: Herr talman! Med hänsyn till att det även gäller uttaxering för kyrkliga ändamål kan det ju, synes det mig, uppstå en ganska egendomlig situation, då de olika församlingarna ha olika stor uttaxering och det är den högsta uttaxeringen, som skall gälla. Det egendomliga kan ju då inträffa, att avgörande blir vad en enstaka kyrkofullmäktiginstitution i något fall för ett alldeles särskilt ändamål beslutat. Det är ganska svårt att få någon överskådlighet och reda uti denna sak.

Med hänsyn till vad jag tidigare sagt yrkar jag avslag på utskottets förslag och bifall till Kungl. Maj:ts.

Herr **Reuterskiöld**: Stockholm är inte sämre ställt i detta avseende än andra städer, som gått ut ur landsting och för vilka regeln gäller.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr förste vice talmannen i enlighet med de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på godkännande av det under behandling varande momentet samt vidare därpå att nämnda moment skulle godkännas med den lydelse, Kungl. Maj:t föreslagit; och förklarade herr förste vice talmannen, sedan han upprepat propositionen på godkännande av utskottets förslag till momentets lydelse, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Ström, Fredrik*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som godkänner 26 § 2 mom. i konstitutionsutskottets förslag till lag om kommunalstyrelse i Stockholm, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes nämnda moment med den lydelse, Kungl. Maj:t föreslagit.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen änyo upplästes, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr förste vice talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

*Lagförslag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)
Återstående delar av ifrågavarande lagförslag.*

Godkändes.

Det under b) upptagna lagförslaget.

Godkändes.

Utskottets hemställan i punkten 1.

Förklarades besvarad genom kammarens föregående beslut.

Punkten 2.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 3.

Såsom förut anförts, hade utskottet i förevarande punkt hemställt, att riksdagen ville med anledning av motionerna II: 514 och 523 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t i anslutning till riksdagens i skrivelser åren 1930 (nr 330) och 1934 (nr 292) gjorda uttalanden efter verkställd allsidig utredning av frågan om fullgjord skattebetalning såsom villkor för valbarhet och behörighet till kommunala förtroendeuppdrag måtte för 1936 års riksdag framlägga förslag till lagbestämmelser i ämnet.

Enligt en vid utlåtandet avgiven reservation hade herrar *Hallén, Oscar Gottfrid Karlsson, Sandegård, Källman, O. Fredrik Ström, Fast, Vougt, Wiklund* och *Svensson* i Landskrona hemställt om avslag å utskottets framställning om skrivelse till Kungl. Maj:t om införande i lagen om kommunalstyrelse i stad och i lagen om kommunalstyrelse på landet av skärpta bestämmelser om fullgjord skattebetalning som valbarhetsgrund vid val av kommunala förtroende-män.

Herr **Källman**: Herr talman! Under åberopande av mitt anförande vid diskussionen angående detta ämne ber jag att få yrka bifall till den av herr Hallén m. fl. vid punkten fogade reservationen.

Herr **Reuterskiöld**: Då skrivelsen endast är en konsekvens av redan fattat beslut rörande Stockholms stad, hemställer jag om bifall till utskottets förslag.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter i enlighet med de yrkanden, som därunder framkommit, gjordes propositioner, först på bifall till samt vidare på avslag å vad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 4.

Utskottets hemställan bifölls.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 116, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående beräknande av inkomstiteln »Inkomst av vadhållning vid idrottstävlingar» m. m.; och

nr 117, i anledning av väckta motioner om statens övertagande av kostnader-
na för vården av hereditärsfilitiska barn.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo bevillningsutskottets betänkanden:

nr 47, i anledning av väckt motion angående beskattningen av resekostnads-
ersättning vid enskild järnväg;

nr 48, i anledning av väckt motion angående särskild beskattning av defla-
tions- och börsvinster samt därmed jämställda inkomster; och

nr 50, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning
om ändring i 3 § förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften.

Vad utskottet i dessa betänkanden hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo bankoutskottets utlåtanden och memorial:

nr 57, i anledning av väckta motioner angående beredande av familjepension
åt vissa grupper av statsanställda;

nr 58, i anledning av väckta motioner angående återbäring i vissa fall av
familjepensionsavgifter, erlagda av förutvarande kvinnliga befattningshavare
i statens tjänst;

nr 59, i anledning av väckta motioner angående beräkandet av pension åt
efterlevande barn till vissa kvinnliga befattningshavare i statens tjänst;

nr 60, i anledning av väckta motioner angående förbättring av pensions-
underlagen för tjänstemän, tillhörande den civila statsförvaltningen, och för
arbetare i statens tjänst;

nr 61, angående ändrade bestämmelser rörande förfarandet i disciplinära
mål mot tjänstemän i riksbanken och i riksgäldskontoret; samt

nr 62, angående bestridande av vissa kostnader för det historiska och stats-
vetenskapliga arbetet om den svenska riksdagen.

Vad utskottet i dessa betänkanden hemställt bifölls.

Föredrogos och bordlades på begäran Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade
propositioner nr 242—245.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtanden och memorial:

nr 118, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för vissa
officerare vid flottan från dem ådömd betalningsskyldighet till kronan;

nr 119, i anledning av väckt motion angående utvidgning av Skillingaryds
skjutfält;

nr 120, i anledning av väckt motion angående vissa underofficiäres vid flot-
tan och kustartilleriet befordran till högre beställning på övergångsstat;

nr 121, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t gjorda framställningar om anslag
till byggnadsarbeten, avseende ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde;

nr 122, i anledning av kamrarnas återremiss av punkten 25:o) i statsutskot-
tets utlåtande nr 66 i fråga om Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under
åttonde huvudtiteln, punkten 90, gjorda framställning angående anslag till Uni-
versitetssjukhus: Understöd och ersättningar till serafimerlasarettet i Stock-
holm jämte i ämnet väckta motioner;

nr 123, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.;

nr 124, i anledning av väckt motion angående ersättning av statsmedel för skada, ådragen vid fullgörande av medborgerlig förpliktelse enligt brandstadgan m. m.; samt

nr 125, i anledning av väckta motioner om tillgodoräkning av tjänstgöring såsom vaktmästare hos riksdagen vid placering i löneklass hos verk och inrättningar, som tillhöra statsförvaltningen;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 11, angående regleringen för budgetåret 1935/1936 av utgifterna under riksstatens elfte huvudtitel, innefattande anslagen till pensionsväsendet, utom i vad angår anslaget till allmänna indragningsstaten; samt

nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om användande under budgetåret 1935/1936 av vissa till fonden för pensionering av civila tjänst innehavare inflytande medel; ävensom

första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 6, i anledning av väckt motion angående fribrevsrätt för rikets sjömanshus.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 1.35 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Tisdagen den 21 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 4 e. m.; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Justerades protokollen för den 14, 15 och 17 innevarande månad.

Upplästes en till kammaren inkommen ansökning, som jämte därvid fogat läkarintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare.

På grund av bilagda läkarbetyg får jag vördsamt anhålla om ledighet från riksdagsgörömlen från och med den 22 till och med 25 innevarande maj.

Stockholm den 20 maj 1935.

Ivar Öhman.

Att häradshövding *Ivar Öhman*, som lider av akut lungkatarr, är förhindrad att delta i riksdagsarbetet från den 22 maj till och med 25 maj intygas.

Stockholm den 20 maj 1935.

K. Mellner,
leg. läkare.

Den begärda ledigheten beviljades.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 10, i anledning av vissa i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1935/1936 under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till handelsdepartementet;

nr 225, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag till byggnader för statens bakteriologiska laboratorium;

nr 226, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss ändring i grunderna för statsbidrag till erkända sjukkassor;

nr 227, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till vissa landsting för av dem disponerade vårdplatser å folksanatorierna;

nr 228, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lån till Övre Norrlands erkända centralsjukkas för beredande av rörelsekapital åt kassan; samt

nr 229, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående i vissa fall av allmänna arvsfondens rätt till arv.

Anmälades och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 230, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 8 kap. 3 § rättegångsbalken, m. m.; och

nr 231, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för inrättande av en hovrätt för Övre Norrland.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 233, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 225 med förslag till vissa ändringar i gällande tulltaxa m. m.; och

nr 234, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med tillägg till gällande bestämmelser rörande införsel av spritdrycker och vin till svenskt territorialvatten.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 242, med förslag till lag angående uttagande i vissa fall av ogulden utländsk utskyld eller allmän avgift, m. m.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 243, rörande godkännande av ett avtal mellan Sverige och Tyska riket angående handräckning i beskattningsärenden.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 244, angående anslag till kostnader i anledning av avtal med främmande stat om handräckning i beskattningsärenden.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 245, angående godkännande av ett avtal mellan Sverige och Tyska riket för undvikande av dubbelbeskattning beträffande arvsskatt, m. m.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtanden och memorial nr 118—125, bankoutskottets utlåtanden nr 11 och 63 samt första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 6.

Herr **Lindhagen** erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Den 14 maj väcktes i kammaren interpellationsvis den utrikespolitiska kardinalfrågan om nationalstridernas och folkförtryckets avveckling genom internationellt kontrollerade folkomröstningar. Därtill anknyter sig ett annat internationellt folkkrav på humanitet i allmänhet i staternas maktutövningar. »Att äga makt utan ädelmod och mildhet är», såsom förkunnades redan för tretusen år sedan, »något, som vi aldrig böra fördraga att se.»

*Interpellation
om humanitet
i staternas
maktutövning.*

Vanliga maktlösa människor kräva nu överallt skydd för människovärdet, oberoende av åsikter, härstamning eller nationalitetstillhörighet. De resa sig mot politisk tortyr genom landsförvisning, uthungring eller fångenskap av skilda slag. De bida en renässans för det gamla kravet på dödsstraffets avskaffande, där det ej anses oundgängligt mot banditismen.

Med stöd av nämnda världsupinion, tänd jämväl i vårt land, hemställes om kammarens tillstånd att få till utrikesministern framställa följande kompletterande fråga:

Interpellation om humanitet i staternas maktutövning. (Forts.)

1) Är det ej uppenbart, att förenämnda åsidosättanden av humanitet i staternas maktutövningar äro i sin mån hyenden för upplösningen icke minst i Europa?

2) Bör det ej vara en kallelse för Norden att i folkförbundet pioniera även för den sålunda åsidosatta humanitetens fredsprogram?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Anmäldes och bordlades

sammansatta stats- och första lagutskottets utlåtanden:

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av landsfogdebefattningarna ävensom i ämnet väckta motioner; samt

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ersättning av statsmedel för skada vid biträde åt ordningsmakten m. m.;

bevillningsutskottets betänkande nr 49, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 224 med förslag till vissa ändringar i och tillägg till gällande tulltaxa jämte i ämnet väckta motioner;

sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område, dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om accis å margarin och vissa andra fettvaror, m. m., dels ock i dessa och andra närstående ämnen väckta motioner; samt

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 2 mars 1934 med ytterligare tillägg till gällande tulltaxa; ävensom

andra lagutskottets utlåtande nr 28, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.11 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.